

Valuable Vision

Three Weeks

1 Torah Studies - R. Sacks

The Sidra of Devarim is always read on the Shabbat before the 9th of Av, the date on which both Temples fell. These tragedies are reflected in the choice of Haftorah for the surrounding weeks, those before the 9th of Av expressing prophecies of rebuke for the sins that were the spiritual cause of the destruction; those afterwards conveying messages of comfort and solace. This week's Haftorah, the famous "Vision" of Isaiah, gives its name to the day—*Shabbat Chazon*, the "Shabbat of the Vision." Traditionally, this is read as a powerful indictment of a rebellious people.

ב ה'זק' ו ה'זק'

דוע כי סנת חoon מלכו לדיוקים כי סון
סנת גדוֹל מלכו, וס נס קדושה
ייריה מלכ שאל סנתות עגנה, ולרמו נס
קנפ"ק (aphaelת צלמה פ' גנרטס) רס נס סנת
עמוק הנכל, כי הנטנות הטלה סנס צימי
טמלויס נס רס מלכו, וכמיוחד סנת זס
סנת חoon, ולגדת טעמיים נלמורו נס, וויל
ס נס עד נקודה.

3

There is a saying of Rabbi Levi Yitzchak of Berditchev¹ that this Shabbat, Shabbat Chazon (when we read as the Haftorah, the famous Vision (*Chazon*) of Isaiah), is a day when we are presented with a vision of the future Third Temple, even though we see it from a great distance.²

6

והסביר פשוט למד. אם, כפי שקרה אצל אומות העולם, כל עניין הנצנחות והחכונות הוא פועל יוצא של "כח ועצם יידי", הרי שלפי אוננו עקרון, יינצחו רק האירופאים שבhem הכה זהה ויעאים לפעול בהצלחה, ומוסתרים ונמחקים במרקם ההפון.

אם, אם, וזה מה שקרה אצל עם ישראל, רואים את יד ה', אם הבשורה העלומה בכל אריקען, אם חיים בהרגשה שארץ ישראל, היא אכן הקשה. "ארץ אשר עני ה' אלהיך בה, מראשית השנה ועד آخرית שנה", זו זה לא פלא, שבגונתה זו מלואה, בכל אירען מפיגן העם את נצחון והצלחה, ואם זה החבוסה ומפללה, בכל אירען מפליגן, אמוןתו בברוא העולם, אשר בידו נשף כל חי, "והעוור וחכוב מפליגן, אתה מושל בכל, ובידך כח וגבורות, ובידך גודל וחזק כל... אתה הוא הי בלבד, אתה עשת את השמים... הארץ וכל אשר עליה... ואתה מחיה את כולם..." ועוד "למלך אל חי וקיים, רם ונשא, גדוֹל ונורא,

משפיל גאים עדי ארץ, מגביה שפליים עד מרים, מוציא אסירים, פודה עינויים, עוזר דלים, העונה לעמו ישראל בעת שועם אלרו".

7 איזו אמונה צורפה? הקב"ה עונה, ועונה לעמו ישראל בעת שועם אליו. וידוע סיפורו של אותו קיסר אדריך, אשר יצא לטייר במלכתו במרקם ביום אחד, וזה ריה, בתאריך תשעה באב. ומה גדלה פלייתו ותדהמתו בגלותו את נתיניו היהודים מתקבלים בעפר, יושבים, בוכים ומתרנים קינות בפתח בתיה נכסת! שאל לפשר הדבר, ומשרתיו גלו אזהו כי היהודים בוכים על בית המקדש שלהם שנפל ביד צור, ונשרף. "ומתי קרה הדבר?" המשיך הקיסר להתunning: "לפנֵי קרוב לאלפיים שנה". באה החשובה. ואו המלך ההומו מכרינו: "עם אשר נשאר נאמנו לברוננות אלו של אלפיים שנה, וממשין לבכות את חורבונו, מההכרה הוא שיזכה להיוועש ולהיבנות מחדש". הנה, מה שהבין מלך, מאמות העולם... וזהי אמת צורפה. אמונהו הבהיר מעורערת של עם ישראל לאורך כל הדורות, מן הכהrho, שתעמדו לו להיבנות מחדש ולשוב לארכ מולדתו, ולזכות בה מחדש, מכוח ריבון העולמים, להתחדש, ולהתרען, ולקיים מחדש את חי הרוח האופייניים לו.

4 קראם ?

צאו וראו כל אומה ולשון, איך מדי שונה שנה בחוגגים את יום העצמאות שלהם, את יום היותם לעם. מי במצעד צבאי, מי בהנפת דגליים, מי בחינגות שלוחות רשן סביב שלחנות מוגשים למדרי, מי בשירה וריקודים. הצד השווה שבhem, הווי ו"הפנינג", האדרת הגבורה הגופנית, העוצמה הצבאית וההצלחות המטראיאליות, הגשמיות.

אך, מי שמע, מי ראה, שאומה כלשהיא תארגן טכסים או מסיבות, או סמלים כלשהם לציון יום של חכוסה, يوم של מפללה במלחמה, يوم של סבל נוראי וכל שכנן וקל וחומר, يوم של יציאה לגלות? אדרבה, עושים כל מאמץ לטשטש את המפלות, ומשתדרלים אף למחוק אותם מספרי ההיסטוריה, מבלי להשאיר להם זכר. וכך יוצאה לפעים שמספר היסטוריה של עם אחד, נעדך כל אירען כלשהוא של חכוסה, ובו בזמן, אותו אירען עצמה, באותו תאריך, נחוג ברוב פאר והדר, בקרוב העם השכן, העם והוא שוצה בנצחון, שוצה להתגבר על אויבו.

5

אגן, לא הייתה כזאת בישראל. במשך אלפיים שנה, יושב לו עם שלם, המפוזר ומספרד בכל העמים, בכל מדינות חבל, ומתפלש בעפר, ביום התשיעי לחודש אב, וקובע זכרון נצחי, לחכוסה, למפללה, להשפללה, ליציאה לגלות, לשՐיפת בית קדרשו ותפארתו. ולא עד אלא, הטכסים והסמלים ביום זה, הדרינם וההקלות המיוודים לו, מתחילה כבר שלש שבועות לפני כן, בשבועה עשר בתממו זכר לחמשה דברים רעים שקרו באותו תאריך. במשך שלושה השבועות הללו, מיין בין המצרים, ממעטים בשמהה, משתמשים מכלא בדין ודברים עם אומות העולם, נמנעים מאכילה ושתיה רגילה בכבים כתקנן, ויום יום עורכים תיקון חוץ, ומשמעיים קינות על החורבן הנורא ועל רוע הגזירות.

אייזו אומה, אייזה עם, מנ齊חים את חכוסם בצורה כזו? אין. רק בני ישראל, האמונים על עירצת הגים זכר ליציאת מצרים, אמן חרוטנו באברה, איזמן מתן תורהנו באברה, זמן שמחתו באברה, הם הוויכרים בעקבות ובנאמנות את זמן גלותנו באברה.

הדברים מעוגנים גם בספר ההלכה: "מייטיס למתענות נמצעה נלך, וכי" נמות, ונני נמארין וכי נעטת, מפני דנליים רweis טליתו נאס: - וווע מלכני סיגטיס לדכמיג נקלעל: יוס גרכיש ווועס הממעץ ווועס הקשיע ווועס קעשייל ווועס ולממו קו"ל... וכל ער פימייס, כל יעלאן ממעיס נאס מפני פג'ום טליתו נאס כדי לעורר הצענות לפקח על דרכי השכונה. וסיה זה וכירון למעשי העריס ומעהה

¶ נאיה וסינט

זה כי מ"ד"א בספר אווב ישראל דשבת חוויה היא השבת הגדולה ביותר מכל שבתות השנה. שכרא יש להבין מה טעם היא נקרת שבת חוויה ע"ש חווון ישעיהו, אדם כפשווט שכל הנבוואה היא תוכחת פרעונת לישראל למה נקרת השבת ע"ש חווון וה, אלא דבלשן חווון מרומו גם על נבוואה של בשורה, עוננן חווון ישעיהו הוא שבו תנגלת גודלה אהבתה ה' לישראל בכל המוצבים, כמו שנאמר בת בניהם גולדתי ורומתי והם פשעו בי, זרע מרעים בנים טשחיתים עובו את ה', ללמד שאפילו כאשר פשעו כי והם בניים משחיתים הרהם ג"כ בניים, ואפילו אם עובו את ה' הם ג"כ בניים, וכמו שמה ¶ רבי מאיר שכון בר ובין קר קרוים בניים (קידושין לו.), והאב אפילו בשעה שמעניש את בנו לבו נקרו בקרבו מגודל אהבותו אליו, וכך אצל הקב"ה ישראל נקראים תמיד בניים בכל מצביהם.

¶ ומן הק' מקובריין זי"ע אמר לפני פטידתו, שנעמדו לפני כל ימי חייו, וראה כי הימים המאריכים שהירה נרהלו כי הם בתכלית הגדלות באמת הימים ימים פשוטים מאד, והימים שהוא בתקנות המוחזין ונדרמו כימים פשוטים הרוי באמת הם הימים המאריכים והיינו שאין הדבר כמו שהוא נדרה לאדם, פעמיים נדרה לו שואר לו ובאמת אין זה אור, ופעמים נדרה לו שהוא בתכלית השפלות ובאמת אלו הם הימים המאריכים של, כי מי כה' אלקינו בכל קראנו אליו רוחמנא לב עיי. ועד"ז הגileyו של ומן החורבן הוא גileyו לדורות, כאמור שבעלום שנה ונפש יש שינויים ותמורות, ויש ענינים ומינים שם בתכלית התשכות, ובמיוחד בנפש, בוגוע לכל אחד ואחד, שעבורים עלייו זמינים שהוא בתכלית השפלות בגופני או ברותני, ולזה נתן הקב"ה את הגileyו כאשר יצאו לגלות שהוא הכרובים מעורין וב"ז, שהוא נצחי, כאשר ליהודי נדרה שכבר אין תרופה למכתו ייחיק או באמונה שהאהבת הקב"ה לישראל היא נצחית כמ"כ בין המצרים עה"פ בשוב ה' את שיבת ציון

¶ 12

זה שיריך גם לכל יחיד, בית שמרגיז באילו הקב"ה הרוחיקו מעל פניו עצתו אמונה להאמין שהאהבת ה' לשישראל היא נצחית שהאהבתם אתם וה. ואתה בספה"ק עה"פ בשוב ה' את שיבת ציון

הינו כחולים, שניהו או כויסף בעל החלומות, שלאחר שעלה לגודלה ראה שכל היסורים הצרונות שעבר כלום נועד להביאו אל הגודלה למלאן על מצרים. כך בשוב ה' את שיבת ציון כשתבוא הגואלה העתידה יראו שכל היסורים שעברו ישראל בגולות הכל נועד להביאו אל הגילויים הגדולים של הגואלה שיינו גדולים מיציאת מצרים.

¶ זו הייתה גם חשיבותו של איוב לאשותו. כפי שכתבו: "ותאמר לו אשתו עוד מחזיק בתומתו? ברוך אלהים ומוות! ויאמר אליה: כדבר אתה הנבלות דברי. גם את הטוב נקלט מאת האלהים ואת הרע לא נקבל?"³²⁴ הדברים ידועים מחזיק בתומתו? ברוך אלהים ומוות! ויאמר אליה: כדבר אתה הנבלות דברי. גם את הטוב נקלט מאת האלהים ואת הרע לא נקבל?"³²⁴ הדברים ידועים מחזיק בתומתו? ברוך אלהים ומוות! ויאמר אליה: כדבר אתה הנבלות דברי. גם את הטוב נקלט מאת האלהים ואת הרע לא נקבל?"³²⁴

¶ אנו מאמינים כי את הרע אנו מקבלים מאת האלהים, וזהה היא על אמוןנתנו כי טוב ומטיב הוא.

(אשר על כן, לאורך תקופה של אלף שנים, עם ישראל מחזק מעמד, ואוחז באמונתו, צדיק באמונתו יחיה. הוא מקיים לא רק את החגיגות והארונות השמחים והגורומים להנאה ולהענין, אלא גם את ימי האבל ימי העצבות, ימי בין המצרים. בזה הוא שונה מכל עם, וגם בזה מתקניהם בו דברי חכמיינו בתפילה: "אתה בחורתנו מכל העמים", ומהו אל ההבטחה האלהית: "וואז גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מסתים ולא געלתים לחפר ברותי אתם, כי אני ה' אלוהים".

אמוננתנו כי ה' יוציאנו משעבדו לגואלה, ומיגן לשמה, ומאפייה לאור גדול, ונאמר לפני הלളיה"

¶ 86 חנומיינו ציהה כמעיטו עמה, עד שרגס נאס וווען לומן גאנט, צאנצון קדנסיס הלו נטוו נטיגים כמו צנומר: וויטדו לאט טויס וווען לומטונג גווי. וכן חייך כל חיט נטוס מל נטו נטומן טימיס ולפנטס נטעטוי ולטוג נטן. כי לאן קעיק המשענית, כמה"כ נטנכי ייוזו: ווילט הנטס לאט מעטסס. וויטו צו"ל: לאט צקס ווות מענימס לאט נטמל הילג לאט מעטסס. ווילט טמיעין הילג הילג נטונא. וכן הומס הילגטס צאנטס מהגעניטס סולטס נטילז ווילז נטנאלס, פטען קטפל והימטו טיעיק. ומ"מ לאן לפטו לאט נטמו נטונא נטגה, כי ייוס לאט נטס מזות עסן מדני הנקילס להמענט גאנט".³²⁵

¶ הנה כי כן דברים בדורים: חיים לעם, זהה מצות עשה, וכן חיבטים לחזור בחשובה, זהה המטרה של התענית, דברי הצמות ווועקתם. מי שפוגע בשתי המטרות האלה, פוגע בעצם האמונה המתחייבת מן הצמות ובשאייפה לבניין המקדש ונחמת ירושלים.

¶ 3 וועליה יתרה היא כאשר נשיאת הלב של היהודי להשי"ת היא מותוק הסתר וחסכות, בעת שמרגיז עצמו במושלן ח"ו ואעפ"כ מתחוק באמונתנו בגיןויות האבבו הי' לישראעל לטמיון הש"ת יותר מהארת הלב בימים המאריכים. וכקדאי בספה"ק עובdot ישראעל (עניני ר"ה) על מה"כ לכתך אחרי במדבר הארץ לא רועעה, דעתא מהאר"י ה' שדור המדבר נחשב ככח' אחריו, ולכאורה הרוי מציינו להיפך שדור המדבר היה רצוף גילויים נשגבים ביוור, שהיה להם מן ובאר וענני כבוד ובכל יום היו רואים את ידו רחבה וומלאה, והוא שעז נאמור שהיו או בכח' אחריו. אלא שבתחי פנים אצל יהודוי היא דוקא בעת שהוא בהסתור ובטענו הסתור הוא מוצא את הש"י", אך כאשר יש גילויים כמו שחיי בדור המדבר אי"ז אלא בת' אחריו.

Lights Along The Way - R. Nachman

¶ 14 Kabbalistic texts speak about the final exile of the Jewish people as being personal in nature. This refers to all the pain and suffering that each individual experiences. Rabbi Nachman added that the main source of exile is in the mind: when we become so confused and doubt-filled that we lack clarity and forget about God.³²⁵ This is the worst exile of all, and escaping from it is the "birth pangs" of the Moshiach on a personal level.

Still, we must never forget that the very purpose of exile is to illuminate it, and to transform the aspect of "birth pangs" into the "Moshiach." Chazal said, "When a person has knowledge of God, it is as if the Holy Temple was rebuilt in his day."³²⁶ Suffering is never for its own sake, God forbid, but so that we may repair the negative situation and uplift it. We must rebuild the Temple on a personal level, until "the earth will be filled with the knowledge of God, as

וירדעת הים והשבות אל לבך" (דברים ד, לט) ההשבה אל הלב צריכה להיות מתחן שאיפה חזקה אל האמת, כדי להציג את האמת ציריך השכל לשאוף רק אל האמת, ואם יש באדם גניעות ומידות רעות אין אפשרות שכלו להציג את האמת, כשהשלב שואף לעוזה זו או גם השגת כלו תהיה רק בעניין זה, והלב יצילח לשעבד את השכל שידמה כי-אמת הדשגה כלו, אך אם השכל ישאוף רק אל פנימיות האמת ולא יקבל את השפעת הלב, או כי היה מסוגל איך נאם להסביר אל הלב. אבל אם אין כלו שואף אל האמת הרי לא ניתן דעת והשנת השכל, אדרבה הלב הוא ישעב את כלו כפי רצונותיו והאותו.

אמנם יש עצה גם לאדם ששכלו גנע כחוצה משיעבור הלב, כאשר ציריך פסחים נ: "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות שלא לשם, שמתוך שלא לשם בא לשם", ראשית צריך להתחיל בעורורה עם המרות, להטעות אותן שנות נג

בתורה ומצוות שיריך כבוד וועשר, ובשביל לזכות למדרגה זו גם לב גנו מוקן להיות כלי מקובל, וממילא ע"י המאור שבתורה יוכל השכל להזדוף ייח' ואחר' כאשר יזכה להשגת כלו בהכרת האמת, יגיע לשלב נוסף להסביר אל לבו את מה שהשיג בשכלו.

21
ומה נבini מה הרשות השכלינה בלב האדם. כשהשלב האדם הוא זך, ומי מניגיות עצימות, או כי הוא זוכה להיות כל שיכל את ציריך המשופע עליו ע"י השכל, דהיינו, כי הרצון הטמוני בלבו מוכן ומכושר לקבל את ההשפעות הרוחניות המובחרות אליו ע"י דעתך השכל. ע"י שימוש אל לבו את ההשפעות הרוחניות זוכה לתוצאות גשומות, כדי שלבו יהיה פניו ומכשור לקבל את השגת השכל, כדברי הרמב"ם (פ"ט מה' תשובה ה"א): "הבטהנו בתורה שאמ העשה אותה בשמה ובוטה נפש נוגה בחכמה תמיד, שיסיר מינו כל הרבדים המונעים אותו מלעשתו, כגון חול ומלחה ורubic ויכויzá בהן, וישפיו לנו כל הטבות המחויקות את דין לעשות התורה, כגון שובע ושלום וריבוי כסף וזהב, כדי שלא נסוק לימיון בדברים שהגנו ציריך להן, אלא נשב פניו למדוד בחכמה ולעשות המצוה כדי שנזכה לחיה עזה"ב" (ועי"ש בהרחבת הדברים).

22
אמנם כשהשלב מושפע ממידות רעות ומחאות, אין הוא מכשור להיות כל קיבול לקל את השפעת השכל, אדרבה הוא – כלו – ברשות לבו, הלב הוא משעב ומנוט את השכל כפי תאוותיו, וכל כך גנו הוא השכל מהלב עד שאין באפשרותו של השכל לנצל את דרכי ההשפעה אל הלב, אפילו ע"ד דרים של "לא לשמה". זה גלות שכינה מל' האדם, אין השכל יכול להעביד את השפעת אויר יתיב' אל הלב, והתוצאה מגלוות שכינה מל' האדם, שהיא מביאה גם אל גלות הגוף, צימצום ההשפעה הגשמית, ע"י גלות יסורים. *

עונש זה של גירוש השכלינה מל' האדם, הפסיקת השפע הרוחני והגשמי, הוא "פלא" – "הפלא ה' את מכותיך", מה התקין בעונש זה ע"י סילוק שכינה? האיך השכל שהוא גנו וחולא מה להשפעה הלב, יוכל להורות אל הלב את דרכי החשובה, ולהיות שוכן משפייע אל הלב.

שכינה ב biome'ק – גלותה

23
גם במצב זה של גלות שכינה מל' האדם, עדין יש לו תקופה, קיימת באפשרות שהשלב יתעורר ליראת שם' במן שמניע בבית המקדש, שום עצם

(חכלה' והמטרה בעליה לרוגל "למען תלמוד ליראה את ה'", כמשמעותו כ"ב, כא). "לפי שוויה רואה קדשו גודלה וכוננים עוצקן בעבודה וזה מכונן לבי יתיר ליראת שם' וכו', ונוסף לכך עצם בית המקדש כשהיה בchaparro, וזה עצמו נתן כיוון של עבודות ה' נס בדורך של "שלא לשמה", ע"י שהיה ניכר כבוד עם ישראל בעיני כל הגויים, ודרך עבודה זו היה עצמה רומה את האדם להכיר את חשיבותו להתקינות ביתו.

* אמנם כשהשלב ניצלו בשכלם ללימוד דרכי עברות ה' ע"י בית המקדש, וגם לא ניצלו את דרך העבודה זו ע"י עברות ה' שלא לשמה כדי להתקינות ולהשיפע על מל' ואדרבה ניצלו את biome'ק ככיסוי לעברותיהם, כמו שצוח הנכיא ירומי "בראות ועמדות לפני בתי הזה אשר נקרא שם עלי' ואמרתם נצלנו, למען עשות את כל התשובות האלה, המערת פריצים היה בית הזה אשר נקרא שמי עלי'ו" (ירמי ז, י"א), הם השתמשו biome'ק כמערת מסתור ומפלט לכוסות את עברותיהם (ע"י "ש מצוא'ך וברך"), מעטה גם נצלים את biome'ק לעליה בעבודת ה', הרי העונש הוא סילוק שכינה מב biome'ק, וכחותה מכך גורם חורבן הבית.

← חורבן בית המקדש הוא פלא מוקשה יותר מכמה בחינות – ויתרד פלאים, מה התקין בעונש זה? מפני היה לשכל את האפשרות למדוד ולהוות דרכי השוכנה, להשיפע אל הלב ולשבורו אל כלו, מה גורר לו להתערות אחר עונש גלות שכינה מל' האדם, ואחר עונש גלות שכינה מבית המקדש.

וזל אמרו וילקוט שמעוני ישע' פ"ט "יוסוף מלוי שכיב ודם, סליק ר' יוחנן ורשבי' מגמל ליה חסר של ע מהן יצחק פסיקה" – יוסוף מלוי נפטר ואבו ר' יוחנן ורשבי' לעשות לו זיהה, ונגלה מהה' יצחק פסיקה – "קס חדר סבא בעי למיספר עלייה, קם יצחק ושתקה, אמר קמי אילין הרין אריוותא את פתח פומך" – קם זקן אחד להספד זפני שני גודלים אלו רדי' ורשבי' – "אל ר' יוחנן שכיה דהו גבר סב והוא בעא מתיקרא באתריה" – אמר ר' יצחק פסיקה שענובבו זקן רוץ והשכלה שיכבבו זקן רוץ ורצה שכיבבבו במוקומו, והחihil נושא הזקן דברי הספד – "יעאל ואיפטר עיליה ואמר קשה הוא סילוקן של צדיקים לפני מי שאמר הדיה העולם מהאה כוחות חסר שתים שבמשנה תורה ומחובבן בית המקדש, דאי לו בתוכחות כתיב (דברים כח, נט) "והפלא ה' את מכותיך" – פלא אחד – "ובחרבן בית המקדש כתיב (איכה א, ט) "ויתרד פלאים" – שתי פלאים – אבל בסילוקן של צדיקים כתיב (ישע'ה כת, יד) "הנני יוסוף להפליא את העם הזה הפלא ופלא" – ג' פלאים – וכ"כ למה ואברה חכמת חכמי ובני נבוני מחתה, אל" רב' יצחק פסיקה ברוך הרין גבריא בחילה, א"ר יוחנן אלו שתקתיה מן הירין ידען הדא מרוגניתא" – ברבו ר' יצחק פסיקה, אמר ר' יוציא דברי ההספד של הזקן ההוא מנין היו יודעים מרגנית זו.

24
הזקן ההוא סידר בדברי הספרו ג' שלבים בהסתור פנים, הستر אחר הסתר, וכל הסתר גדול מהסתור שלפניו, א. קללה ותוכחות ויטוריים, ב. חורבן biome'ק ג. מיתת צדיקים. וצריך להבהיר מהי המרגלית שהיתה טמונה בדברי הספרו של הזקן ההוא, שכן בכך הופיע רבי יוחנן מהספרו, עד שאמר אילו דבריו מני הינו יודעים מרגלית זו.

25
קו"ר הנגרא" א דסלר זצ"ל הרוחיב לבאר מהי הרשות השכלינה (ויטוריים עפ"י דברי זקנו הסבא מכם בספרו על הגיר"ס זצ"ל) "יעשו לי מקדש ושכני תחוכם" (שםות כה, ח) ודרשו חז"ל בתוכם בתרן כל אחד מבני ישראל, הרשות השכלינה היא בלב האדם. איך זוכה האדם להרשות השכלינה בלבו? "הלב" הוא המקור לרצוונויות של אדם, הוא המנותן אותו ואת שאיפותיו לאור צוותותיו. "השלל" הוא כל הדעה והשגה של האדם, וכך אשר הלב שהוא מקרו רצון האדם מקבל את אוכנו. ית"ש ע"י דעתך השכל שהוא המשפיע אל לבו, ולאור קבלת השפעה זו מנוטת הלב את רצונותיו ו שאיפותיו, זו היא הרשות השכלינה בלבו.

26
נסוף של הסתר ע"י חורבן בית המקדש וסילוק שכינתו הרי הוא פלא כפף – "ויתרד פלאים", הקושיה גדרה יותר שהרי עונשי שם' הם באים לעודרנו ולהזכירו בתשובה, וא"כ מה התקין בחורבן biome'ק, כשנוטלים מעמו גם את המקום להרשות שכינתו יתיב'. אמונם כשזקק'ה נוקט בשלוב נסוף של הסתר – הסתלקות הצדיקים, הרי הפלא מכוסה ומוקשה יותר עד שאין לנו כלל תפישה והשגה, מה המתירה בתיקון זהה של "הנני יוסוף להפליא את העם הזה הפלא ופלא". והוא אין הקב"ה מוציא את אצנו לטבלה אל לעורנו ולמלמדנו, אמונם הקושי הוא אכן נלמד ורכוי תשובה, וא"כ נתיב את דרכינו אם לוקחים מכל ישראל גם את הלימוד האחרון של רצונות ע"י הצדיקים.

27
לכו של אדרה"ר קודם החטא היה זך ומזוקן מהשפעת היצה"ר, היצה"ר היה חוץ מני, אולי לאחר חטא עץ הדעת הלב שוב לא היה זך כבתחילה, הוא קיבל את השפעת היצר לתוכן פנימיותו, מעתה מתחלקת אצלו העבודה בין ירידת השכל – "וירדעת היום", להבנת הלב – "הובנת הלב אל לבך".
משרעיה' זוכה להגעה למדרגה עליונה זו בכחיה"ר קודם החטא שלבו היה במקום ירידתו, דהיינו הלב אצלו היה מכבב אופין ישיר את השפעת הש"ת כמי השכל, ולא היה זוקק להגעה קודם ל"וירדעת היום" ורק אח'כ' ווהשובה אל לבך".
לכבר.
4.

28
את השוני בין דרכי ההשפעות השונות בין השפעת השכל לקלחת הלב, הנדריו חז"ל באמրם (בר"ר פר' ס, ח): "ויאמר עשו בלבו הרשעים ברשותם לבן ... ויאמר המכון בלבו אל הצדיקים לבן ברשותן" כלומר, הצדיקים – השכל הוא מנהיג את לבן, ולכן של הצדיקים שהוא מכוון מקרו רצונות האדם, הוא מוכן להיות כל' קבלה מתחן התקבשות להשफעת השכל, ולאחר להנהי את רצונותם בכלבם, והוא לבן ברשותן, כלומר, ברשות השכל אלים הרשעים הם ברשות לבן, השכל הוא משועבד אל' הלב, הושע בגומ השכל גודל תאוותיו ו שאיפות לבן הוא מטהעה ומשעב את כלו, כדי שנג השכל ימלא את תאוותיו בשלמות, וכשרצון לבן מל' את משאותיו כפ' גודל תאוותיו, או כי מזיא לו השכל – ברשות לבן.
5.

אולם גם אחר חורבן המקדש, עדין יש אפשרות של תיקון. שהשכל יעורר ליראת שמים, ע"י מקודש מעט – "צדיקים", שהקב"ה משרה את שכינתו עליהם? כשבחכמים בשיעור קומו של הצדיק בהונגו ובעשון ע"פ שלב הרואה איננו זו ותורה מ"מ עצם ראיית עבדות ה' של הצדיק

מסוגלת להשפיע ליראת שמים ע"י השכינה השורה עלייו, וכמ"כ "יראו כל עמי הארץ" – הגוים – כי שם ה' נקרא עליך ויראו מך" (דברים כה, ז), וכן ארוזל (בר"ר פז, ז) יוסף הצדיק בשעת נסיך עם אש פוטיפר ראה דמות אביך וגנדו, וממותו זו חייקה אותו ביראת שמים, וננה לו את הכח לעמד בנסיך ולא להיכשל.

אבל אם השכל איננו רוצה ללמידה דרכו עבורה ליראת שמים ע"י מקרים מעט – הצדיקים, הרי כעונש הקב"ה מלוק את הצדיקים מן העולם, שהא סילוק שכינה מישראל, לוק גם את האפשרות האחורה של דרכו לימוד יואת שמים ע"י שכינה בצדיקים. וההגנה זו היא פלא ומוקשה יותר מכל הבחן – "הנני יוסיך להפליא את העם הזה הפלא ופלא", מה המטרה בהסתדרות של סילוק שכינה בהסתדרות הצדיקים.

25 ע"ן ב涅ג העם זהה בפי ובשפתו כבודני ולבו רחק מני, ותהי יראתם אותו מצות אנשים מלומדה, لكن הנני יוסיך להפליא את העם הזה הפלא ופלא, ואברה חכמה חכמי ובית נבוני חסתה"ר (ישע"י כת, גי-יד).

מادر רבינו יונה את תוכחת הנבניה, מה הן הסיבות לעונש כה חמוץ המוגדרות כ"פלא": "ונגאמר על האנשים שאינם עורכים מחשבות להתחנן תמיד ביראת השם, והיה יראתם אוית מצות אנשים מלומדה, لكن הנני יוסיך להפליא את העם הזה הפלא ופלא" (שע"ת ש"ג, טו). לא נדרה כי משמעות אובדן הנפש היא עבירות, תאווה, שאיפות להפרשות, אבל אדם הלקוי בחסרון התמורה קיומ המצוות, ובהעדר שאיפה לעליה ביראת שמים, נראה לנו שעם כל חסרונו פניו, ואוכן נשג רגמת ע"י חסרון בעבורה ביראת שמים! "אנשים שאינם עורכים מחשבות להתחנן תמיד ביראת השם". יראת שמים שאינה בונה ע"י מערוכות בהתחנות פנימית, אינה אלא מצות אנשים מלומדה כמ"ש: "ויהי יראתם אותו מצות אנשים מלומדה", הנביא אמרם קורא להו יראה – "יראות אותי" וזה אכן מדרגה קטנה לשזהה לגעיגת תואר זהה. ואמן עם זאת יתכן שארם היה ירא וחדר, ובכל זאת הכל חיצונית –

"מלומדה", וזה רק "בפיהם ובשפתם כבודני", אבל אין היא יראה מtron פנימית הלב.

*
26 זולבו רחן מני" – הלב קרוב אל השכל ומכשור להיות כל' קיבול להשפעת השכל רק "כשעורים מחשבות ביראת השם חמיד", ולול זאת הרוי הוא בבחינת "לבו רחן מני", ללא מערוכות תפניות ביראת השם, הלב הוא רחוק מפנימיות, ואינו מסוגל להיות כל' קבל להשפעת השכל.
ומהו העונש החמור על "יראות אותו מצות אנשים מלומדה"? "הנני יוסיך להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואברה חכמה חכמי ובוני חסתה", כשאני בלב האדם איה נקודה פנימית, שאיפה להתח

- יראת השם של מלומדה איננה משפיעה עליו – "לבו רחן מני", הרוי נס הצדיקים לא יוכל לעורר את האדם להתחטלות ביראת שמים, ע"י הצדיקים הוא יבוא וק' לרוחינה של "יראו מך" אבל לא לשאית פנימית להתחטלות ביראת ה', או כעונש הקב"ה לוק גם את הנקודה האחורה של עלייה ביר"ש ע"י סילוק הצדיקים, שהוא סילוק שכינה מישראל.

באור הדברים, עצם מצב היושג גורם לאדם לברר את פנימיוו, המצביע לו חוץ אותו להחלתה لأن פניו מופדות, הוא איננו יכול להיות בזוויתו. הוא מוכחה או להתייחס לנמריו ולסתת אחוריונו יותר, או להשתדל להתאמץ להצלח עצמו בדלה כחוותיו העצמיות, כי שנדרמה לאדם שאין לו מה להצלח פירושו שהוא איננו מעוניין ואין לו חווית הרוחנית אצלו שבקה חיים לנמרי. גם האדם הגמצה במצב של טביעה ממשרד בשארית כחוותיו לאחריו אףיו בקש להצלח את עצמו. רצון החיים במצב של יארש מתחזק אצלו יותר, ומנסה בשארית כחוותיו להצלח את עצמו בכל מה שנדרמה לו שיימש לו כלי הצלחה, וכשרואה איזו תקופה שהיא להצלחה אינו בורר לו אמצעים אחרים. רצון החיים עצמו נתן לו את הדחיפה להתחטלות והצלחה.

28

הגר"א ז"ל (בח"י אגדות) הגדרת את דור עקבה דמשיחא – דור שב שולת החיצונית, כל מעשי בניו הם רק חיצוניים וכמ"כ: "זהו מרטון של

ערב עד היום, לכל מעשיים רק להתחפר כמש"כ בזוהר עה"פ ונעשה לנו שם, ובכלם שבע תשובות שהוו סיבת ארוכות גלותנו". הגר"א מוסיף עין (בליקוטים הנדרפס בסוט"ס ספרה דעתינוותא) "עקבתה דמשיחא" הוא מלשון עקבות, החחתת האדם. דהינו ודורות הראשונות היו בבחינת מוח ולב, גנשיהם גבעו מותך טהור ופנימיותם לבם "וורחמנא לבא בעי", אבל דורות האחרונים דור עקבתה דמשיחא, ככל מעשיים הם בחיצונית לאל פנימיות, הוא בבחינת עקבותיהם שהם האיכרים המורחקים ביוור מהלב, המעשים נובעים ללא טהור פנימיות שבלב, והעצה היחידה להתחזקות בדור זה הוא להזרים את הדם אל הלב, ע"י בירור פנימיות האדם, שהלב יהיה מוכשר להיות כל' קבלה, קיבל את השפעת השכל.

* המהו"ל ז"ל ביאר דבריו חוויל (סנהדרין צט). על דור עקבתה דמשיחא או דור שכולו בכאי או כולו ח'יב, אין הכוונה "כולו וכאי" על הדור, אלא כלו האדם – ח'יב, לא היה מצב בניים בין זכאי לח'יב, כל אחד יברר את שבירתו אם למחנה של זכאי או לממחנה של ח'יב, או שהחיצונית השלוט לנמרי והלב הוא ישעדי את השכל כפי תאויתו ושאיפותו, או שהשכל הוא ישעדי את הלב.

29

איך יכול האדם לעורר את פנימיוו, בפרט בדרך עקבתה דמשיחא שמתפרקם כמש"כ והוא יושוף ראש" (לשון הגר"א), לא להיות מושפע מהחיצונית של הדור? רק ע"י "לערוך מחשבות להתחנון תמיד ביראת השם", היא העודר אותו שמעשו לא יהו כמלומה" ללא לב ולא חווית פנימית, אלא שהשכל יהיה מסוגל להשפיע על הלב, וע"י זכה להשתרת שכינה בלבבי.

וואר' גם זאת בהיות בארץ אובייחם לא מאסחים ולא געלתים לכלהותם (ויקראנו, מד), ניצוצות מהארה הרוחנית השומר עליהם בגנותם בארץ אובייחם טבויות בפנימיות של כל אחד מישראל, אלא כדי לדלעתן מעומק הפנימיות וקוקים "לערוך מחשבות ביראת ה'", וע"י להדליך את האור הגובל בשלב האדם להכחשו לקבל את השפעת אורה יתב' הרושפעה עליו ע"י השגעה השכל.

30 Nefesh Shemesh - R. Pinus

Shabbos Is When Hashem Can Be Found

It is written, "And God completed on the seventh day . . ." When was the completion of Creation? It didn't actually take place on Shabbos day. Everything was completed at the onset of night, at the last moment of *erev Shabbos*. If so, it should be written, "And God completed on the seventh night." This would be more accurate, but the Torah didn't write it, because it's not such an appropriate expression. For Shabbos has no night. It is all day! Nowhere in the Torah do we find the phrase "the night of Shabbos," only "Shabbos day."

Regarding Yom Tov, there is night and day. We take a *lulav* on Sukkos day but not on Sukkos night. We blow the shofar on Rosh Hashanah day but not at night. Yet when it comes to Shabbos, there is no distinction between daytime and nighttime. This is because "night," the blanket of darkness that hides Hashem from us, is not present on Shabbos. This is a twenty-four hour period when it is all day—all light—and Hashem may be found everywhere.

What does this mean, practically speaking? Let's say a person is looking to attain Torah—Shavuos is the special time for this. If he's looking to attain joy, Sukkos is the special time. And to attain freedom, we have Pesach. What if we're looking for Hashem? The time to find Him is on Shabbos, when HaKadosh Baruch Hu is not shrouded in darkness.

time to request our needs. But it does mean that Shabbos is the time to increase our awareness of Hashem—this is the time to build up our relationship with Him.

The Beis HaMikdash of Our Times Is Shabbos 32

In the olden times, there was a place to find Hashem—in the Beis HaMikdash. A Menorah burned there continually, and the loaves of bread on the Shulchan were always as fresh as when they came out of the oven.

These mitzvos demonstrated how real Hashem's presence was in the Beis HaMikdash. If you would go into a house and find the rooms empty and dark, you would understand that no one lives there. But if you would see that the light is on, and there's fresh bread on the table, you would know someone is living there.

In Temple times, a Jew would just walk into the Beis HaMikdash and feel Hashem's presence, and love Him. He would know that He's our Father in Heaven, that He's involved in our lives, and that He loves us and cares about what happens to us. He understood that Hashem is a "living God," not an abstract concept. The source of this awareness was the Beis HaMikdash.

Today, the only Beis HaMikdash we have is *Shabbos Kodesh*. On Shabbos we can find Hashem more than on any other day, and that's why we were given Shabbos. On Shabbos there is no mention of sin. Hashem relates to us as if to Yishai, the father of David. Yishai was one of four great tzaddikim who never sinned and who died only because of the sin of Adam HaRishon.⁷ Perhaps, during Shabbos, we don't feel we're in the Beis HaMikdash, and perhaps we've spent hundreds of *Shabbosos* not feeling Hashem's presence. But that's because the darkness of this world is very pervasive. It penetrates the

The moment we light Shabbos candles, all the halachos of Shabbos apply to us.¹² For this is a moment of light; this is what initiates Shabbos. As we mentioned before, candle-lighting time is not the peak of Shabbos. As Shabbos goes on, the level of *kedushah* steadily rises. But the light of the Shabbos candles causes us to open our eyes and see the truth. We realize Who created the whole world. We recognize Who sustains it and pumps life into it every single moment.

When this happens, and a person knows he's in the presence

ה' ג' יג' יג' 35

אמרו ח"ל סוף מ' תענית כל סמלה נטול על יוכלוס וכח ורואה נטמאת, ועמדו ממש' על פון וכח ורואה נטוה, ולם זכה ורואה, וסבב פ' נטמו זה. ונפלת כלמה (פ' מסע) כ' צום בכר מצא, ונפלת דניריו גע"ה. כי עצמת הלם פטו רלו מלהטלה על חורבן הבית. גע"ע מכוון כי הלם נידך לסייע מירך ורואה על חורבן המקדש, עצמת הומרים כלם מהר זרכו יונן וטמאות ודלאה נזום מנותנו, אין מירך ורואן דולג, וווער התפללה עצמה ניטור לאדריכס, כי עיקר מעלה סבבמ"ק סוח' סי' הצעינה צורה ניטלה, ובז' העצם נס עטה צוואר הנלטת הצעינה צורה נטוכן ומפרץ דרכ' רמו צום פון ספקוק ער' המת עצומי חממורו, צעל'י דרכו ח"ל ער' למעט עצמה ממלאתה קמאנק, פי' עצמת אין זורך למלהמת סמאנק, ומוקף

דאינו ער' לפון מיטען, ר"ל ער' עצמי ירטה כס נמדינה בטחוננה לנט"כ הצעינה צורה עטנו

36

והנה על העצם ערמו גמרין (עט קיט). כל מה העצם מה העצם נומין לו מהלה כל מילס. כי מהמת טמאות כל עוגן עצם נסיוו מלמין זהה שנטכינה צורה זיסראן סנס וסכלו מהלה צלי מילס, וסיעו קיפן סימיס צאס ימי המלרים, וזה מוקן הלאן וכח ורואה נטמאת, דאסינו כי מה הלם מתהן על יוכלוס וווער העצם הצעינה צמי המעה, כי מוטה סמלס והטשול וכח הכלם נלחות נטמאת, דאסינו נטמאת העצם.

37

ועט"ז מוקן מלה מה צויסים גאנז הצעי גדור לייקל נטכינות כל ימי סמארטס נטכנת חoon, כי סיומ צויסים הילז מלהטלאיך על יוכלוס זינער ער'ת, וועס סיומיס מקיעיס על רוטליס, לנו זוכיס נטקה לנטהט נטמאת נטכנותה מהלה, וציוחל נטכט חoon, סאנז נטכטש ימיס ער' גונר הנטלית, לנון וווען וווען נטמאת, לנון יוכלן נטאות נאטור הנדור פטולא נטכנת קוונז זאג

world's very essence, making it hard to find Hashem.

33 As explained, this is the great miracle of man's inability to see Hashem, fear Him, and love Him. But there is a way to "rid ourselves" of this miracle and find Hashem. On Shabbos the thick blanket of darkness thins out. We still must make an effort to peel it off, or we won't find Hashem on Shabbos either. But if we are truly looking for Him, it is very easy to find Him on Shabbos.

There is no question about it. If you seek Hashem and want to bring Him into your life, on Shabbos you will surely find Him.

And this is also the message of the "vision"—even though this Haftorah is read in the "Nine Days" of mourning for the

loss of the Temples, nonetheless through the resultant exile will come the true redemption, the vision of which we glimpse (in the words of the Berditchever) in the very moment of our loss.

The sense of mourning, of being "in the straits" which dominates our consciousness in the Nine Days when we recall the destruction of the Temples, is broken by Shabbat, the day on which joy must prevail.¹⁰ Indeed, on the Shabbat before the 9th of Av we are bidden to rejoice even more than usual, to remove any possibility that the melancholy of the surrounding days should intrude into the Shabbat spirit.

But the injunction has a deeper meaning. Shabbat is a reflection of the World to Come; and that future redemption will be so complete as to efface all traces of the exiled past. So on this day there is no place for the evocations of exile.

But we go further on this Shabbat than to eliminate sadness—we increase our joy.

For the future redemption will be more spiritually intense than any previous one. If it merely restored the status quo, exile would have been unnecessary. Each exile of the Jews has culminated in new levels of spirituality, for by being scattered, they have been able to redeem and bring into G-d's service environments that would otherwise have been untouched by the hand of Torah. And the end-point of this journey—the Time to Come—will be a redemption without further exile, a completeness of spirituality that needs no new excursions.

* So the Shabbat most connected with exile, the day of the "vision," sees in its foretaste of the future, the consummation of all exile and its transformation into undisturbed rejoicing.

The Shulchan Aruch¹¹ tells us that on this day it is permitted to prepare a feast like that which Solomon made when he was made king. That the anticipation of the future kingdom might give us the strength to turn the sorrows of exile into the joys of redemption.

(Source: Likkutei Sichot, Vol. II pp. 357-359)

6 39 JEREMIAH 1

11. And the word of the Lord came to me, saying: What do you see, Jeremiah? And I said, "I see a rod of an almond tree."
12. And the Lord said to me: You have seen well, for I hasten My word to accomplish it. 13. And the word of the Lord came

40 Judaica Press Edition

a rod of an almond tree—
(amendlēr in O.F.) Jonathan,
however, renders: A King who hastens
to do evil.—[Rashi]

Redak explains that Jeremiah saw
a bare branch of an almond tree
with neither leaf nor blossom, which
he recognized through prophecy as a
branch of an almond tree. Otherwise, if he had seen a rod with leaves
and blossoms, why would God say,
"You have seen well"? It is not difficult to recognize an almond branch
from its leaves and blossoms.

ח'זוןנות רבים רואו הנבאים בנבאותם, נביא נביא לפי עניינו, לפי צורך נבאותו. אך לא באחת מהן נאמר "היטבת לראות", מלבד נבאותו זאת של רדמיה אשר בה החזה הוא את מקל השקד. ותמהין אנו מה ייחודה של ראייתו זו אשר בעבורו נשתחבה ירמיהו על טיב ראייתו?

הרדק בפירושו מבאר:

"נראה, כי ראה המקל بلا עלים ובלא פרחים והתבונן אליו במראה הנבואה והכיר בו שהוא מעץ שקד, לפיכך אמר לו הטבת לראות, שאילו ראה אותו בעלים ובפרחים מה היה הטבת הראייה, נקל הוא להכיר זה"³

42 הטבת הראייה נתפרשה לו לר"ק על הצלחת זיהוי העץ, למרות שהיא נטול סממנים חיצוניים, ללא עלים ולא פרחים. אך עדין לא נזהה דעתנו מפירוש זה, שכן משמעוותה של הראייה היא הבנת סוד העניין ותוכנו הפנימי, הן מושם כך נקרא הנביא "הרואה", על שם טיב ראייתו החודרת לעומק השיתות. ומעתה תרים אנו אחר תוכנו הפנימי של "מקל השקד".

גם הסיפה של הפטורה צריכה היא להידרש. אחר נבאות הפטורנות על הרעה אשר תיפתח מצפון, על משפחות מלכות הצפון אשר יצווו על ירושלים ועריו יהודה, על המלחמה אשר תפקוד את יושבי הארץ, אחר כל זה מתנבא ירמיהו:

"כה אמר ה' זכרתי לך חסד נוריך אהבת כלולותך לכתך אחרי
במדבר בארץ לא זורעה".

ומשותומים אנו היכן היא זכירת חסד הנערים? איך אהבת הכלולות?
כיצד באים הם לידי ביתוי במצב אשר על ירושלים? במלחמה אשר ערכם
עם העם?"⁵

43

"כיצד הן עומדים? ר' יוחנן ור' אליעזר, חד אמר: פניהם איש אל אחיו, וחדר אמר: פניהם לבית. ולמד פניהם איש אל אחיו כתיב ופניהם לבית? לא קשיא, כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל עושים מקום".

אמנם ניתן לבאר בפנים מסיבות את סיבת הכרובים המעוודים זה בזו. הנה כשאב אוהב את בניו, ניתן לראות אהבה זו בב' פנים: האחת, כשהבן שוהה במחיצתו של אביו והאב משתעשע עמו בנו קיימו. והשנייה, כאשר הבן חולח וצריך לעזק לו ניתוח על מנת להציג את חייו, והאב הוא הרופא המנתה. או אז בשעת הנימוחות, ניתן לדאות נחל דמעה הנובעים ממעיינות האהבה של האב לבן. ומתוך אהבה זו יודע האב אלనו שאמנם צrisk הוא לחזור בברשות בנו ו록 ע"י כך יחוור הבן לבריאות איתה. הון כך פירשו לנו

44

הראשונים את סיבת חורבן הבית ופיורנו בגלות, שכן זה הניתוח לאומה אשר נמצאים בה חולאים רבים ואינה מביבה את הפירות המיהולים אשר אמרה היא להוציא, או אז צריך לחזור באיזמל בשבר הח' למען יחוור הגוות לתפקידו, וכלשונו של ר' יהודה הלוי:

"עווד יש לא-להה חכמה נסתורת בהשאירו אונפנו בגלות - מעין החכמה האפונה בגרגיר הזרע - גראגיר זה נופל אל תוך האדמה ושם הוא משתנה ונעשה לכוארה עפר מים וטיט. ולפי ראיית עיני המתבונן בו לא ישאר רושם מוחש כלשהו ממה שהוא הגביר קודם לכן, אולם לאחר זמן יתברור כי גראגיר זה הוא אשר ישנה את העפר ואת המים עד שייהיו מטבעו הוא, והוא אשר יעבירם דרגה עד אשר יתעדנו היסודות וההפקם להיוות כמושהו, ואז יוציאו קליפות... עד אשר יזדכך הגעון יוכשר לחול בו הענין ההוא, הא-להי, והצורה של הזרע הראשון, ואז יהיה לך נושא פרי כפרי אשר ממנו בא הזע ההוא..."¹⁰

היסורים שהאומה מתיישרת - הרקון הפוך את העם - אך מלבד גוראים הם מכמה וכייסורים. המתבונן בסוד העניין יודיע כי רפואה מלך אהוב היא, כי רטיה למכות האומה המה.

47 נוק אפל'ם
השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו
בקדם, כי אם מואס מאסתנו קצפת
עלינו עד מأد (איכה ה' כא-ככ)

נראה לפреш. הנה כבר אמרו ר' זיל' (ובמהר
כך) וסבירו נשורה מأد (זהלים ג' ג),
שהקב"ה מדرك עס הצדיקים כחות השערת,
כי הקב"ה מיסיר את הצדיקים כדי להבראם
לחיי העולם הבא, אבל את מי שאין הקב"ה
חפץ בו אין מיסיר כל כך אלא משלם
לשונו אל פניו להאבירו.

והנה הוכחה שהקב"ה לא געה נפשו
בישראל ולא נדחו למגורי, כי אילו היה
הדבר כך לא היה הקב"ה שולח לישראל
ישורן קשים בגלויהם, ומזה עצמו שאנו
מעוניים ומדוכאים בגלוינו אנו יודעים שחייב
ה' הוא שנחזרו בתשובה ונחרבר אליו.

זהו שאמיר הנביא, השיבנו ה' אליך
ונשובה חדש ימינו קודם, שוריו אי אפשר
לומר שנדרחינו ח'ו מתק למגורי, כי אם מואס
מאסתנו, כי אילו היה מואס אותנו למגורי,
ואין רצאה לנו עוד, האם קצפת עליינו עד
מאד, האם היה קוץף עליינו כל כך, הלא
זה ראייה שעדיין הנך חפץ בנו לקרביינו
אליך, וכל העונשים ומרירות הגלות הם רק
להיטיב אותנו ולהשיבנו אליו. (דעה סופ')

48

12. You have seen well—This almond tree hastens to blossom before all other trees. I, too, hasten to perform My word. And the Midrash Aggadah (Ecc. Rabbah 12:8) explains: An almond tree takes twenty-one days from its blossoming until it is completely ripe, as the number of days between the seventeenth of Tammuz, when the city was broken into, until the ninth of Ab, when the Temple was burnt.—[Rashi]

Indeed, the almond is called שקד because of its quick ripening period. The word שקד denotes hastening and endeavoring.—[Redak]

49

"שם כ"א יומן מ"ז בתומו עד ט' באב והם רמזו לו ימים אלו בזוגיתא אונכתה ע"ש הגלות, ולפי שיש עוד כ"א ימי סלילה ושמחה מיל'ו הראשון של ראש השנה עד כ"א תשרי שהאות הושענא רביה יום גמר החתימה כדיאתא במדרשות, והוא שroman לו בזוגיתא חיוורתא...כן אין לך היכר כי מקרה אחד יקרה את כל השפונות והטבות שוים בימים בשיעור אחד, זה כזה, כ"א ים הן. ואין כאן מקום תקופה".

*ובתשובתו של ר' יהושע בן חנניה, הבHIR לחם את מהותם האמיתית של מי "בין המצרים". אין ימים אלו ימי שנהה וועונש, אין לראות בהם תולדות של תרגולות שחרורה. אדרבה, אכן מניין ימים אלו זהה לכ"א ימי השמחה שבחדש תשרי משום שאלה כאלו, תפקיים לרוב את האדם לבוראו. אלא שקייבוה זו, פעמים שהיא באה מתק שמחה וחג, ופעמים מתק "

"סווים וקשיים, אך המטרה אחת היא - קירבת adam לדורש בריך הוא.
אליו שתי הגבינות, תולדות העיזים, שהביא להם ר' יהושע בן חנניה, שכן שתי העיזים מרומות על שני השעריים שהיו קרובים ביום היכפורים ושני השעריים כאחד היו מכים גם השער המתיישר אשר נעשה ארבעים השער הkrab לה' היה מכפר אלא גם השער המתיישר אשר נעשה ארבעים ארבעים הוא אשר גוט להתקבבות האומה אל-אלוהה, "וכוין שהגיא שער למדבר היה מלפני, וידעו שנעשית מצותו שנאמר 'אם יהו חטאיכם כשים כשלג ילביבו'"¹⁶.

זהו ביאור חזין ירמיהו אורות המקל שקד, שכן גם השקד הוא בסוד כ"א יום:

*"מקל שקד אני ראה - מה הלו זהה שהוא מוציא את ניצו ועד
שהוא גומר את פירוחיו, כ"א יום, כך מיום שהובקעה העיר ועד
יום שחרב הבית, כ"א יום"¹⁷

"והבן מה שהמשיל מכת השם יתברך לרופא שקרע המכיה, לומר לך כי מכת השם יתברך, כל מכוחיו אינם רק לרופאות את החולה, ואף כי הכה השם יתברך את ישראל, אין זה הכאב נחשב, רק שהש"ת מכיה אותם להסיר החטא ע"י יסוריין..."¹⁸.

ומשם כן, דוקא בשעת חורבן הבית היו הכרובים מעורין זה בזוז, לומר לך שאין החורבן חלילה כעונש וכגירוש הבן מעל פני אבי, רק מתוך חיבת ואהבתם מעלה להם ארוכה למכחתם, כי כאשר יסר איש את בנו, ה' אלהיך מיסיך".¹⁹

בתלמוד הירושלמי אמרו שכל הנביאים היו חותמים דבריהם בדברי שבת ונחמה. ומקשה הירושלמי מסויימת של מגילת איכה אשר מסתימת היא בדברי פורענות:

"...שכן מצינו בנביאים הראשונים שהיו חותמים את דבריהם בדברי שבת בדברי שבת ובדברי נחמות...והכתוב 'כי אם מסאסנו?' -
השיבו תחת כי מסאסנו"²⁰.

אך תירוץו של הירושלמי קשה הוא למתבונן. שאמנם כופלים אנו את הפסוק "השיבננו" כדי לא לסייע בדברי פורענות, אך הקושיא נותרה במקומה, מדוע הנביא מסיים את המגילה בדברי פירענות? אך דברי תורה עשרים הם במקום אחר, ועל כך באו דברי חכמים:

46 אמר ר' שמعون בן לקיש אם מאיסה היא - לית סבר (תקוה),
ואם קציפה היא - אית סבר, דכל מאן דניעס ספיה
לאיתרכא".²¹

שניהם הם סוג העונשים. יש עונש שהוא ממידת המיאוס והתייגוב, הרחקה מעל פni ה'. אך יש עונש שהוא קציפה ודוקא על כל מעשה ועל כל פרט ופרט, ופעמים שהוא קשה יותר. אך המתבונן אל נכון מבין שהעונש חמני נובע דוקא מחמת הקשר והקורבה, דוקא מתק האכפתיות והרצון לחינוך והדרכת הנענש כדי שיחזור לモטב, ובזה גופא צפונה נחמתנו "כל מאן דצעיס סופיה לאיתרכא" - han כל מטרת העונש לעמך ישוב ינחמוני, להסביר עת דזדים לעם אשר שואל. והם הם דברי השבח של הנביא המקומן כל שמי' קצפת עליינו עד מأد" - או אז אכן אין תקופה. אבל אין הדבר כן שמי' קצפת עליינו עד מأد" - ומכאן שואבים אנו את התקופה ואת העונה לבקש שוב "השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם".

57 מעתה, עת אשר נתברר לנו כי אין היסורים גiley של מיאוס וועונש, ואין הגלות ביטוי של דחיה ורהורקה, אלא אדרבה הם מדרבי הקניינים הרוחניים להבא את האדם לייעודו הרוחני. הגלות מטרתה להכשיר את האומה להזיא את כוחותיה מן הכוח אל הפועל, ופייזור האומה ועוד לרופאות את תחולותיה. מעתה נוכל לעמוד על טיבן ומהותן של ימי בין המצרים.

שאלות רבות שאלו חכמי אתונה - "סבי דעתונה" - את ר' יהושע בן חנניה, עת אשר הגיעו אליהם בדרך לא דרך למקום מחובאים - ל"מגדל השן" - בו היו שרויים. שאלות שנעודו לבדוק חוכמתו של מי גודלה יותר. ובן השאלות שנשאל ר' יהושע בן חנניה:

איתו ליה חרי ביעי, אמרו ליה הי דזגטה אונכתי, והי דזגטה חווורתי. איתי ליה תרי גביני, אמר ליה הי דזיאז אונכתי, הי דיעזיא חווורתי" [ובתרוגום: הביאו לו שתי ביצים, אמרו לו איזו מתרגולת שחורה ואיזו מתרגולת לבנה. אף הוא הביא להם שתי ביצים ואמר להם איזו מען שחורה ואיזו מען לבנה]²².

בדרי חכמים אלו צריכים תלמוד. מהי החכמה הצפונה בזיהוי הביצים ומה מסתתר בתשובה ר' יהושע בן חנניה בשאלתו הגדית על זיהוי הביצים, המהרש"א מבאר שאלה חכמי אתונה נסובה על כ"א ימי בין המצרים, שכן הביצה מסמלת כ"א יום שזה הזמן החלף מזמן הטלת הביצה ועד לבקעת האפרוח, וכמו שאמרו: "תנו רבנן תרגולת לעשרות ואחד יום, וכגודה ישי ימי פורענות זחים במניינים לימי שמחה וחג, שכן ימי בין המצרים שהם כ"א במספר שווים במספרם לימי השמחה מלאש השנה ועד להשתענא רבה, עד כי אי אפשר להבחין בין שני הביצים, זו שנולדה מהתרגולת השחורה לו שנולדה מהתרגולת הלבנה".

